

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Katowicach

Tekst ujednoczony

LKA-4101-06-02/2012/ P/12/077

Katowice, dnia 27 listopada 2012 r.

**Pan
Nadbrygadier Marek Rączka
Śląski Komendant Wojewódzki
Państwowej Straży Pożarnej
w Katowicach**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach przeprowadziła kontrolę w Komendzie Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej w Katowicach², w zakresie funkcjonowania ratownictwa technicznego i ochrony przeciwpożarowej na kolei w latach 2010 – 2012 (I półrocze).

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawiono w protokole kontroli, podpisanym 14 sierpnia 2012 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Panu Komendantowi Wojewódzkiemu PSP niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, realizację przez KW PSP zadań w zakresie spraw objętych kontrolą.

Powyższą ocenę uzasadniają następujące oceny cząstkowe i ustalenia kontroli :

I. NIK negatywnie ocenia:

1. Nieujęcie w Analizie Zabezpieczenia Operacyjnego Województwa Śląskiego, opracowanej w styczniu 2012 r., wymaganych Procedurą P2 (opracowaną przez Komendę Główną PSP) zapisów dotyczących specyfiki prowadzenia akcji ratowniczych na obszarach kolejowych i danych określających m.in. zadania oraz podstawowe i specjalistyczne czynności ratownicze realizowane w związku ze zdarzeniami na kolei przez podmioty krajowego systemu ratowniczo gaśniczego³ i podmioty wspomagające ten system; o najbardziej prawdopodobnych czasach dysponowania i przybycia na miejsce zdarzenia w określonych przedziałach czasowych (8,15 i 30 minut) pierwszych i kolejnych jednostek KSRG; o czasach przybycia (w przedziale do

¹ Dz. U. z 2012 r. nr 82; zwanej dalej „ustawą o NIK”, w związku z art. 2 ustawy z dnia 22 stycznia 2010 r. o zmianie ustawy o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. Nr 227, poz. 1482 ze zm.) w brzmieniu obowiązującym do 1 czerwca 2012 r.

² Zwanej dalej „KW PSP”.

³ Zwanego dalej „KSRG”.

45, 60 i 90 minut) specjalistycznych grup ratowniczych; o obszarach o najmniejszym zabezpieczeniu operacyjnym, a także o miejscach i terenach o utrudnionych warunkach prowadzenia działań ratowniczych na kolei.

Zastępca Komendanta Wojewódzkiego PSP nieujęcie przedmiotowych zapisów i danych wyjaśnił minimalną liczbą zdarzeń na kolei, w których udział bierze PSP⁴ oraz tym, że część z nich stanowią zdarzenia z zakresu ratownictwa chemicznego, które nie wymagają innego przygotowania planistycznego, sprzętowego i organizacyjnego od ogólnie przyjętego. W ocenie NIK, powyższe okoliczności nie mogą usprawiedliwiać zaniechania w tym zakresie, z uwagi m.in. na sformułowany przez KW PSP wniosek w Analizie Zagrożeń na Obszarze Województwa Śląskiego, że zagrożeniem o najwyższym poziomie na tym obszarze, stwarzającym możliwość wystąpienia wypadków z udziałem substancji niebezpiecznych i wypadków zbiorowych w transporcie, jest rozwinięta infrastruktura komunikacyjna z dużym nasyceniem transportu drogowego i kolejowego towarów niebezpiecznych, a także zaistniała w 2012 r. katastrofę kolejową pod Szczekocinami⁵.

Ponadto, NIK negatywnie ocenia, pod względem rzetelności, sformułowanie ww. wniosku w Analizie Zagrożeń na Obszarze Województwa Śląskiego a równocześnie nieujęcie w niej jakichkolwiek uzasadniających go danych, co stanowiło naruszenie przepisów § 8 ust. 2 pkt 3 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 18 lutego 2011 r. w sprawie szczegółowych zasad organizacji krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego⁶ oraz procedury określonej w załączniku nr 1 do tego rozporządzenia. Wyjaśniano to niedopatrzaniem osoby sporządzającej ww. analizę oraz sformułowaniem wniosku w oparciu o opracowany za lata 2010-2011 katalog zagrożeń województwa śląskiego, zawierający m.in. wykazy linii kolejowych, na których przewożono towary niebezpieczne oraz informacje o rodzaju i ilości tych materiałów.

2. Nieuwzględnienie, w obowiązującym od marca 2012 r., Wojewódzkim Planie Ratowniczym⁷ danych teleadresowych zespołów kolejowego ratownictwa technicznego, co stanowiło naruszenie przepisów § 7 ust. 2 pkt 4 rozporządzenia MSWiA z 18 lutego 2011 r. Wyjaśniono to ujęciem w tym planie numerów telefonów tylko niektórych jednostek PKP PLK S.A (m.in. Centrum Zarządzania Ruchem Kolejowym w Sosnowcu, PKP PLK S.A. w Sosnowcu) oraz Urzędu Transportu Kolejowego Oddział w Katowicach, które – zdaniem Zastępcy Komendanta Wojewódzkiego PSP - poinformowane o zdarzeniach na liniach kolejowych, w razie konieczności decydują o uruchomieniu odpowiednich zespołów ratowniczych. NIK nie podziela tego stanowiska z uwagi na obowiązujące w tym zakresie przepisy, a także mając na uwadze, że przyjęty sposób zawiadamiania zespołów ratownictwa kolejowego wpływać może na wydłużenie czasu ich uruchomienia. Wykazane w Wojewódzkim Planie Ratowniczym dane teleadresowe jednostek kolejowych PKP PLK S.A. i Urzędu Transportu Kolejowego, jak ustalono w toku kontroli, były aktualne.

Stwierdzono, że w wykazie sił i środków, stanowiącym załącznik do Planu Ratowniczego, nie ujęto informacji o wyposażeniu zespołów kolejowego ratownictwa technicznego PKP PLK S.A, zlokalizowanych na terenie województwa śląskiego oraz o obsadach Pociągów Ratownictwa Technicznego. Zastępca Komendanta Wojewódzkiego PSP tłumaczył to bazowaniem przez PSP w działaniach ratowniczych na własnym sprzęcie, który spełnia określone wymagania techniczne i gwarantuje sprawność działania oraz wykorzystywaniem sprzętu służb kolejowych głównie do usuwania skutków zdarzeń.

⁴ Według danych KW PSP w 2010 r. zaistniałe 43 zdarzenia na kolei stanowiły 0,07 % ogólnej ilości zarejestrowanych zdarzeń. W 2011 r. wielkości te wynosiły odpowiednio 51 i 0,09%, a w I półroczu 2012 r. 38 i 0,13 %. Z kolei udział poszkodowanych w zdarzeniach na kolei (22 osoby w 2010 r.; 10 osób w 2011 r. i 87 osób w I półroczu 2012 r. w ogólnej liczbie poszkodowanych, wynosił według tych danych w okresie objętym kontrolą odpowiednio: 0,45 %; 0,17 % i 2,69 %.

⁵ W jej wyniku zginęło 16 osób, a poszkodowanych zostało 61 osób.

⁶ Dz. U Nr 46 poz. 329, zwanego dalej „rozporządzeniem MSWiA z 18 lutego 2011 r.”

⁷ Zaopiniowanym w lutym 2012 r. przez Komendanta Głównego PSP oraz zatwierdzonym 22 marca 2012 r. przez Wojewodę Śląskiego.

3. Niższą, od ustalonej w załączniku nr 8 do rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 22 września 2000 r. w sprawie szczegółowych zasad wyposażenia jednostek organizacyjnych Państwowej Straży Pożarnej⁸, ilość sprzętu, pojazdów i urządzeń zgrupowanych w Województwie Śląskim w krajowej bazie sprzętu specjalistycznego i środków gaśniczych.

Ustalono, że z 46 pozycji specjalistycznego sprzętu i środków gaśniczych, o określonych w załączniku nr 8 normach ilościowych⁹, stan ewidencyjny wyposażenia zgodny z normą (lub wyższy) dotyczył tylko 9 pozycji (19,6%). Natomiast w przypadku 4 był niższy o 25-85%, a w 33 pozostałych (71,7%) wykazywano brak stosownego wyposażenia.

Niższy był, m.in. stan ilościowy samochodów: ratowniczo gaśniczych (norma 30 pojazdów – stan 19), do ograniczania stref skażenia (norma 14 szt. – stan 2 szt.) i z napędem terenowym o ładowności min. 10 t (norma 4 szt. – stan 1 szt.). Natomiast wśród pozycji, których nie wykazywano na stanie krajowej bazy, znajdowały się m.in. ciężki samochód ratownictwa technicznego RW-2 (norma 1 szt.) i samochód ratownictwa chemiczno-ekologicznego GWG - 3,5 t (norma 1 szt.), samochód wężowy z napędem terenowym (norma 1 szt.), a także nadwozia wymienne z materiałami do prac inżynierskich, z oprzyrządowaniem hydraulicznym do maszyn, narzędziami ręcznymi i sprzętem zabezpieczającym (norma 2 szt.). Wykazywano również braki: spycharki, koparki i ładowarki (normy po 1 szt.), agregatów gaśniczych pulsacyjnych (norma 10 szt.), pomp dużej wydajności (norma 2 szt.), zestawów hydraulicznych (norma 8 szt.), przewoźnych stacji uzdatniania wody (norma 2 szt.) i przewoźnych zespołów prądowców o mocy 150 kVA (norma 2 szt.).

Jako powody ww. braków Zastępca Komendanta Wojewódzkiego PSP wskazywał niedostateczne zabezpieczenia środków na zakończoną w 2006 r. inwestycję wyposażenia krajowej bazy sprzętu specjalistycznego oraz zmianę części priorytetów przy zakupie sprzętu (np. rezygnację z zakupu śmigłowca i wykorzystanie do celów ratowniczych śmigłowca Lotniczego Pogotowia Ratunkowego). Stwierdził przy tym, że ewidencja krajowej bazy sprzętu ma charakter majątkowy, a nie operacyjny, zatem nie odzwierciedla ona faktycznego stanu wyposażenia jednostek PSP na terenie województwa, gdyż pojazdy i sprzęt zakupione z innych środków nie są uwzględniane na jej stanie.

Stwierdzono także niższy, od wymaganego - ustalanego przez komendantów jednostek PSP w oparciu o analizy lokalnych zagrożeń oraz przepisy § 5 ust. 1 i 2 rozporządzenia MSWiA w sprawie zasad wyposażenia jednostek organizacyjnych PSP - poziom wyposażenia jednostek w sprzęt, pojazdy i urządzenia konieczne do prowadzenia akcji ratowniczych (w tym na obszarach kolejowych).

W przypadku KW PSP wyposażenie w grupie samochodów gaśniczych i specjalnych niższe o 5–100% od wymaganego stwierdzono w 9 z 17 pozycji. Na wyposażeniu nie było m.in. 2 wymaganych żurawi ratowniczych o udźwigu 20-30 t, a pozostające w dyspozycji 3 samochody cysterny wodne o pojemności min. 15 m³ i 4 lekkie i średnie samochody ratownictwa chemiczno-ekologicznego stanowiły odpowiednio 23,1% i 40,0% ilości wymaganej. KW PSP, zgodnie z normą, dysponowała 1 żurawiem o udźwigu powyżej 40 t.

Ustalonych normatywów nie dotrzymywano również we wszystkich 8 wybranych do analiz Komendach Powiatowych i Miejskich PSP¹⁰. Braki w wyposażeniu, stanowiące od 20-100% ilości wymaganej, dotyczyły 26,3– 47,4% analizowanych pozycji¹¹, głównie wyposażenia dodatkowego i standardowego jednostek ratowniczo-gaśniczych. Braki dotyczyły: generatorów lub agregatów piany lekkiej (w 7 komendach), ubrań żaroodpornych typu ciężkiego (w 3 jednostkach), ubrań gazoszczelnych (w 4 jednostkach), podnośników pneumatycznych wysokociśnieniowych do 10 ton (w 5 jednostkach), pił tarczowych do betonu i stali (w 6 jednostkach), urządzeń do

⁸ Dz. U. Nr 93 poz. 1035, zwanego dalej „rozporządzeniem MSWiA w sprawie zasad wyposażenia jednostek organizacyjnych PSP”

⁹ Nie uwzględniono 8 pozycji, tj. urządzeń do wykrywania zasypanych ludzi, psów ratowniczych i samochodu do przewozu psów ratowniczych, тренаżera do szkoleń, radiotelefonu bazowego, kamery podwodnej, przewoźnej komory dekompresyjnej, sprzętu ratownictwa medycznego. W żadnej z ww. pozycji KW PSP nie wykazywała posiadania wyposażenia na stanie krajowej bazy.

¹⁰ Zwanych dalej „KP i KM PSP”

¹¹ W KP PSP w Będzinie niższy od normatywów stan wyposażenia dotyczył 13 z 37 pozycji, w KP PSP w Wodzisławiu Śląskim 16 z 40 pozycji, w KP PSP w Mikołowie w 17 z 37 pozycji, w KP PSP w Cieszynie w 15 z 39 pozycji, w KP PSP w Pszczynie w 13 z 42 pozycji, w KP PSP w Kłobucku w 10 z 38 pozycji, w KP PSP w Lublińcu w 18 z 38 pozycjach i w KP PSP w Zawierciu w 12 z 38 pozycjach.

cięcia płomieniowego (w 6 jednostkach), lokalizatorów ognia i temperatury (w 6 jednostkach). Niższy, od wymaganego, stan wyposażenia wykazywano również np. w lekkich samochodach dowodzenia i łączności (w 6 komendach) i agregatach prądotwórczych o mocy powyżej 20 kVA (w 5 komendach).

NIK zwraca uwagę, że w sytuacji braków danego wyposażenia w części jednostek PSP, równocześnie w innych ilość tego wyposażenia była wyższa od ustalonych norm. Dotyczyło to m.in. działek wodno-pianowych oraz ubrań żaroodpornych i gazoszczelnych. Przykładowo ilość ubrań żaroodpornych w 3 komendach powiatowych była wyższa od norm łącznie o 8 sztuk (Będzin o 2 szt.; Pszczyna o 1 szt.; Zawiercie o 5 szt.), natomiast w 3 kolejnych komendach wykazywano ich ilości niższe od norm (w Wodzisławiu o 6 szt. i w Cieszynie o 8 szt.) lub całkowity ich brak (Mikołów norma 4 szt.).

Zastępca Śląskiego Komendanta Wojewódzkiego PSP, jako powód braków wyposażenia, wskazywał niewystarczającą ilość środków finansowych przydzielanych z budżetu państwa na zakupy inwestycyjne. Jego zdaniem braki te nie miały wpływu na prowadzenie akcji ratowniczo-gaśniczych, gdyż w sytuacjach tego wymagających oficer dyżurny Wojewódzkiego Stanowiska Koordynacji Ratownictwa¹² dysponował możliwością skierowania do akcji sprzętu znajdującego się w innej jednostce ratowniczej. NIK, mając na uwadze istotne znaczenie dla szybkości i skuteczności akcji ratowniczych dysponowanie przez prowadzącą akcję ratowniczą jednostkę kompletnego wyposażenia, nie podziela tego stanowiska, zwracając ponadto uwagę, że skierowanie sprzętu z innej jednostki wydłuża czas jego dojazdu na miejsce zdarzenia oraz równocześnie obniża zdolność operacyjną tej jednostki.

Określane w poszczególnych jednostkach PSP normy wyposażenia uwzględniały sprzęt, pojazdy i urządzenia niezbędne do ewentualnego działania w zdarzeniach na obszarze kolejowym. Zdaniem Zastępcy Komendanta Wojewódzkiego PSP, z uwagi na sporadyczność występowania zdarzeń na obszarze kolejowym, nieuzasadnione ekonomicznie byłoby wyposażenie jednostek ratowniczych w dodatkowy sprzęt ułatwiający prowadzenie akcji ratowniczych. Stwierdził również, że skuteczność działań ratowniczych na obszarze kolejowym poprawiłyby podnośniki o nośności od kilkunastu do kilkudziesięciu ton, przy czym ich wykorzystanie byłoby minimalne.

W latach 2010-2011 wydatki ogółem jednostek PSP województwa śląskiego wynosiły odpowiednio 236 972,8 tys. zł i 238 987,4 tys. zł a w I półroczu 2012 r. - 121 074,2 tys. zł¹³ (plan roczny po zmianach 229.654,9 tys. zł). Przyznawane w tych latach limity środków na realizację zadań, według KW PSP były niższe od potrzeb, głównie w zakresie wydatków osobowych, rzeczowych i inwestycyjnych. W latach 2010-2011 niedobory te określono kwotami 21.792 tys. zł i 17.807 tys. zł.

W okresie objętym kontrolą Śląski Komendant Wojewódzki PSP nie zgłaszał do projektu budżetu potrzeb dotyczących zakupu ponadstandardowego specjalistycznego wyposażenia niezbędnego do skutecznego wykonywania zadań ratowniczo-gaśniczych, m.in. w trudnodostępnych obszarach linii kolejowych. Komendant Wojewódzki wyjaśniał to nieotrzymywaniem przez jednostki PSP z budżetu państwa środków finansowych na podstawowe zakupy inwestycyjne. W ocenie NIK, nieprzyznawanie odpowiednich środków budżetowych nie powinno mieć wpływu na zgłaszanie potrzeb dotyczących zakupu dodatkowego wyposażenia niezbędnego do wykonywania zadań ratowniczo-gaśniczych.

Śląski Komendant Wojewódzki stwierdził również, że jego uczestnictwo w przygotowaniu budżetu ograniczone jest do dostosowywania potrzeb jednostek PSP do limitów środków przyznawanych przez Śląski Urząd Wojewódzki, które zawsze były niższe od potrzeb, a także do występowania w ciągu roku o uzupełnienie brakujących środków na finansowanie bieżącej działalności.

4. Niedostateczny stan przeszkolenia strażaków jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej¹⁴, wchodzących w skład KSRG w zakresie specjalistycznej pierwszej pomocy. NIK zwraca uwagę, że w okresie objętym kontrolą KW

¹² Zwanego dalej „WSKR”.

¹³ Wydatki te w większości (w 98-99 %) były finansowane środkami budżetu państwa i rezerwy celowej. Pozostałe finansowane były z budżetu środków europejskich lub z projektów celowych UE. Jednostki PSP pozyskiwały także środki i sprzęt od jednostek samorządu terytorialnego oraz w ramach darowizn.

¹⁴ Zwanej dalej „OSP”.

PSP nie kontrolowała szkoleń przeprowadzanych w OSP przez podległe KP i KM PSP, ograniczając podejmowane w tym zakresie działania do przyjmowania od nich sprawozdań z poszczególnych szkoleń oraz kierowania swoich przedstawicieli do udziału w powoływanych komisjach egzaminacyjnych.

II. Równocześnie NIK pozytywnie ocenia, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości.:

1. Prowadzenie w latach 2010-2011 inspekcji gotowości operacyjnej podmiotów KSRG na terenie województwa śląskiego, zgodnie z wytycznymi Śląskiego Komendanta Wojewódzkiego ujętymi w rozkazie nr 38/2009 z 31 maja 2009 r. W okresie tym KP i KM PSP przeprowadziły w 46 jednostkach ratowniczo-gaśniczych łącznie 678 inspekcji. Ponadto komendy te przeprowadziły 775 inspekcji w 350 jednostkach OSP, wchodzących w skład KSRG i 597 inspekcji w 602 jednostkach OSP spoza KSRG. Prowadzone inspekcje, według wyjaśnień Zastępcy Komendanta Wojewódzkiego PSP, umożliwiały ocenę stopnia gotowości poszczególnych jednostek do prowadzenia działań ratowniczych.

NIK natomiast negatywnie ocenia ograniczenie przez KP i KM PSP liczby przeprowadzonych inspekcji gotowości operacyjnej w I półroczu 2012 r. W jednostkach ratowniczo-gaśniczych przeprowadzono 93 inspekcje (26,8% wykonanych w 2011 r.), w OSP wchodzących w skład KSRG 62 inspekcje (15,3% wykonanych w 2011 r.), a 65 inspekcji w OSP spoza KSRG (19,3% wykonanych w 2011 r.). Żadnych inspekcji w jednostkach ratowniczo-gaśniczych w okresie 6 m-cy 2012 r. nie przeprowadziło 9 komend (29,0%), w OSP wchodzących w skład KSRG - 13 komend (46,4%¹⁵), a w OSP spoza KSRG - 17 komend (63,0%¹⁶). Przedmiotowych inspekcji w żadnej jednostce ratowniczo-gaśniczej i w OSP spoza KSRG nie przeprowadziły w I półroczu 2012 r., m.in. KM PSP w Jastrzębiu Zdroju, KP PSP w Kłobucku, KP PSP w Tarnowskich Górach i KM PSP w Zabrze.

W okresie objętym kontrolą działania Komendy Wojewódzkiej PSP, w zakresie pozyskiwania bieżących informacji o gotowości operacyjnej jednostek OSP, polegały na przyjmowaniu od podległych komend powiatowych i miejskich sprawozdań o ilości inspekcji przeprowadzonych w jednostkach OSP.

2. Prowadzenie w latach 2010-2012 (I półrocze) przez KP i KM PSP kontroli utrzymania przez zakłady PKP PLK S.A pasów przeciwpożarowych wzdłuż linii kolejowych, zabezpieczających lasy przed pożarami. W oparciu o wyniki tych kontroli¹⁷, komendanci jednostek PSP, na podstawie art. 26 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej¹⁸, wszczęli postępowania oraz wydali 47 decyzji administracyjnych (12 w 2010 r., 26 w 2011 r. i 9 w I półroczu 2012 r.), ustalając w nich obowiązek usunięcia przez zakłady PKP PLA S.A nieprawidłowości w utrzymaniu pasów przeciwpożarowych, polegających głównie na braku ich mineralizacji. Ponadto w I półroczu 2012 r. komendanci jednostek PSP nałożyli trzy grzywny w celu przymuszenia jednostek PKP PLK S.A do wykonania decyzji.

W pobliżu szlaków kolejowych, na terenie województwa śląskiego, zaistniało 227 pożarów w 2010 r., m.in. traw, nieużytków, lasów i obiektów spółek PKP, 376 w 2011 r., a 320 w I półroczu 2012 r.

Kierownicy zakładów PKP PLK S.A. nie występowali do Śląskiego Komendanta Wojewódzkiego PSP z wnioskiem o utworzenie, na bazie zespołów ratowniczych, jednostek przeciwpożarowych, o których stanowi art. 15 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej¹⁹. Również Komendant Wojewódzki PSP nie występował do kierowników tych zakładów w tej sprawie. Zdaniem Zastępcy Komendanta Wojewódzkiego PSP brak w PKP PLK S.A. jednostek przeciwpożarowych nie wpływa ujemnie na prowadzenie akcji ratowniczo-gaśniczych, gdyż kolejowe zespoły ratownictwa nie biorą bezpośredniego udziału w akcjach, m.in. z uwagi na wydłużony czas ich dojazdu na miejsce zdarzeń, wynoszący do kilkunastu godzin. W ocenie NIK, uwzględniając m.in. niedostateczny stan wyposażenia jednostek PSP

¹⁵ Jednostki OSP wchodzące w skład KSRG istniały na obszarze 28 komend powiatowych i miejskich PSP.

¹⁶ Jednostki OSP niewchodzące w skład KSRG istniały na obszarze 27 komend powiatowych i miejskich PSP.

¹⁷ Przeprowadzono 104 kontrole. W latach 2010 - 2011 skontrolowano po 54 obiekty, a w I półroczu 2012 r. 58 obiektów.

¹⁸ Dz. U. z 2009 r. Nr 12, poz. 68 ze zm.

¹⁹ Dz. U. z 2009 r. Nr 178 poz. 1380 ze zm.

w specjalistyczny sprzęt do prowadzenia akcji na obszarach kolejowych oraz dysponowanie takim sprzętem (m.in. ciężkimi żurawiami, specjalistycznymi pojazdami), a także specjalistyczną wiedzą i doświadczeniem przez zespoły ratownictwa kolejowego, ściślejsza współpraca z wspomnianymi zespołami mogłaby przyczynić się do lepszego ich wykorzystania w akcjach ratowniczych na tych obszarach.

3. Prawidłowe zabezpieczenie w jednostkach PSP obsługi pojazdów i urządzeń specjalnych wykorzystywanych w działaniach ratowniczo-gaśniczych. Aktualne uprawnienia do obsługi pojazdów i urządzeń, w poszczególnych jednostkach, miało kilkunastu lub kilkudziesięciu strażaków. Wyjątek w tym zakresie stanowiła KP PSP Racibórz, w której do obsługi jednego z urządzeń (podestu ruchomego – windy) uprawnionych było jedynie dwóch strażaków. Będące na wyposażeniu jednostek PSP pojazdy i urządzenia specjalne miały aktualne dokumenty badań okresowych, m.in. decyzje wydane przez Urząd Dozoru Technicznego lub świadectwa przeglądów okresowych.
4. Przeprowadzanie szkoleń w celu podniesienia efektywności i bezpieczeństwa prowadzonych przez jednostki PSP działań ratowniczych. Rozkazem Śląskiego Komendanta Wojewódzkiego nr 29/2010 (z 3 grudnia 2010 r.) wprowadzono nowe wytyczne w zakresie prowadzenia szkolenia i doskonalenia zawodowego strażaków pełniących służbę w jednostkach ratowniczo-gaśniczych. Przewidywano w nich (zarówno w zakresie szkolenia podstawowego, jak i szkolenia uzupełniającego), m.in. teoretyczne i praktyczne zajęcia w zakresie ratownictwa w transporcie szynowym²⁰. W świetle wyjaśnień Naczelnika Wydziału Szkolenia i Sportu z powodu wdrażania nowego systemu szkoleń (znacząco różniącego się od wcześniej stosowanego), w oparciu o decyzję Śląskiego Komendanta Wojewódzkiego PSP, nie dokonywano dotychczas jego weryfikacji, a także nie opracowano zasad nadzoru nad tym systemem szkolenia (weryfikację systemu i opracowanie zasad nadzoru przewiduje się dopiero pod koniec 2012 r.).
W prowadzonych w latach 2010-2012 szkoleniach strażaków jednostek PSP nie uczestniczyły osoby zatrudnione w zespołach ratownictwa technicznego PKP PLK S.A. Wyjątek w tym zakresie stanowiło 3-dniowe szkolenie w czerwcu 2012 r. (w toku kontroli NIK) z udziałem jednostek ratowniczo-gaśniczych Tarnowskie Góry i Radzionków oraz kadry dowódczej KP PSP w Tarnowskich Górach, przeprowadzone przez Kierownika zespołu ratownictwa technicznego ZLK PKP PLK S.A. w Tarnowskich Górach. W trakcie szkolenia zapoznano strażaków z możliwościami technicznymi zespołu oraz zasadami kierowania go do zdarzeń na terenie PKP PLK S.A.
Zgodnie z wytycznymi Śląskiego Komendanta Wojewódzkiego PSP, ujętymi w rozkazu nr 28/2011 z 30 września 2011 r., podjęto szkolenia w zakresie doskonalenia zawodowego strażaków pełniących w KP i KM PSP służbę na stanowiskach dyspozytorów i dyżurnych oraz na stanowiskach kierowania jednostkami. W zakresie stanowisk kierowania szkoleniem objęto 92 osoby, tj. liczbę zgodną z wymaganiami. Ustalono, że w celu przygotowania jednostek PSP do współdziałania ze śmigłowcem Lotniczego Pogotowia Ratowniczego (w oparciu o porozumienie zawarte 31 lipca 2008 r. przez Komendanta Głównego PSP z Dyrektorem Lotniczego Pogotowia Lotniczego²¹) opracowano w sierpniu 2011 r. - w uzgodnieniu z Kierownikiem Filii LPR w Gliwicach - procedurę dysponowania zespołu dwuosobowej grupy specjalistycznej śmigłowcem HEMS dla województwa śląskiego²² oraz w oparciu o programy szkoleń²³ podjęto teoretyczne szkolenia strażaków jednostek PSP i OSP, m.in. w zakresie współdziałania ze śmigłowcem HEMS. Do końca I półrocza 2012 r., w jednostkach OSP wchodzących w skład KSRG szkoleniem tym objęto 1 519 strażaków, tj. 108,5% wymaganej ich liczby, natomiast w jednostkach PSP 1 764 strażaków, tj. 71,5% podlegających temu szkoleniu. Nieobjęcie ww. szkoleniem wymaganej liczby strażaków jednostek PSP NIK ocenia negatywnie.
5. Organizację i funkcjonowanie systemu kontroli wewnętrznej, prowadzonej przez Wydział Organizacji i Nadzoru KW PSP, do którego należało m.in. planowanie i przeprowadzanie kontroli w oparciu o roczne

²⁰ W I jak i II etapie szkoleń zakładano po 2 godziny zajęć teoretycznych i po 6 godzin zajęć praktycznych.

²¹ Zwanego dalej „LPR”.

²² Określającą m.in. lokalizację 4 lądowisk podstawowych dla grup specjalistycznych oraz zasady: zgłaszania dyspozycyjności tych grup, składania zapotrzebowania na dysponowanie grup z wykorzystaniem śmigłowca, łączności.

²³ Opracowane przez Biuro Szkolenia Komendy Głównej PSP (z stycznia 2010 r. i z marca 2012 r.).

plany kontroli, zatwierdzone przez Komendanta Wojewódzkiego. Stwierdzono, że przeprowadzane w okresie objętym kontrolą kontrole wewnętrzne nie dotyczyły zagadnień związanych z ratownictwem technicznym²⁴ oraz nie obejmowały działalności komórek organizacyjnych Komendy Wojewódzkiej. Ponadto w KW PSP nie było dokumentów świadczących o prowadzeniu bieżącej oceny funkcjonowania systemu kontroli wewnętrznej. Śląski Komendant Wojewódzki wyjaśnił, że po każdej kontroli zapoznawał się z ich wynikami i podpisywał sporządzane wystąpienia pokontrolne, zawierające oceny i wnioski, kierowane do kierowników skontrolowanych jednostek PSP, którzy pisemnie informowali o sposobie ich realizacji.

Wyjaśniono, że kontrole stanu wyposażenia i sprawności technicznej sprzętu wykorzystywanego w ratownictwie technicznym w jednostkach PSP, dokonywano w ramach inspekcji gotowości operacyjnej, przeprowadzanych przez Grupę Operacyjną WSKR, w której (w wydziale kontrolno-rozpoznawczym) zatrudniano 8 osób o odpowiednich kwalifikacjach.

W latach 2010-2012 (I półrocze) Grupa Operacyjna przeprowadziła łącznie 1 216 inspekcji (odpowiednio 418; 568 i 230), stwierdzając, m.in. nieprawidłowości wskazujące na niedostateczną gotowość ratowników i pojazdów do akcji ratowniczych. W raportach z inspekcji wskazywano, m.in. na braki w indywidualnym wyposażeniu strażaków w środki ochrony osobistej, uchybienia w toku ćwiczeń praktycznych (brak wykonywania czynności przewidzianych procedurami), a w przypadku pojazdów i sprzętu niesprawne wskaźniki środka pianotwórczego i światła oraz zły stan ogumienia, a także brak wymaganego wyposażenia samochodów (legalizacji gaśnic, apteczek, dokumentów pojazdów). W trakcie inspekcji stwierdzano również niekompletną dokumentację operacyjną, braki dokumentów i uprawnień ratowników (np. uprawnień do obsługi sprzętu) oraz uszkodzenia sprzętu ratowniczego (zaczepów, aparatów ochrony dróg oddechowych).

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

- 1. Uwzględnienie przy aktualizacji Analizy Zabezpieczenia Operacyjnego Województwa Śląskiego zagadnień dotyczących prowadzenia akcji ratowniczych na obszarach kolejowych, a przy aktualizacji Wojewódzkiego Planu Ratowniczego danych teleadresowych zespołów ratownictwa kolejowego.**
- 2. Podjęcie działań w celu doprowadzenia stanu wyposażenia jednostek organizacyjnych PSP do zgodności z ustalonymi w tym zakresie normatywnymi.**
- 3. Podjęcie działań w celu zapewnienia wyszkolenia strażaków jednostek PSP i OSP (włączonych do KSRG) zgodnie z ustalonymi standardami.**

Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Pana Komendanta, w terminie 15 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego przysługuje Panu prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.

---

²⁴ Kontrole dotyczyły głównie gospodarki mundurowej, organizacji archiwum zakładowego, prowadzenia akt osobowych, przyznawania i dokumentowania dodatku motywacyjnego, zasad naboru osób do służby, opiniowania strażaków.